

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
Кафедра економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ

ТОВСТОРОГ Іван Русланович

**Основи складання фінансової звітності підприємства та оцінка його
фінансового стану / Basics of drawing up financial statements of the
enterprise and assessment of its financial condition**

спеціальність: 071 - Облік і оподаткування

освітньо-професійна програма - Облік і оподаткування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи

ОПДзвнм-21

І.Р. Товсторог

ВІННИЦЯ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	6
1.1. Національні стандарти бухгалтерського обліку: історія створення та реформування	6
1.2. Порядок створення міжнародних стандартів фінансової звітності	11
1.3. Фінансова звітність: загальні положення	16
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ	20
2.1. Баланс, як звіт про фінансовий стан підприємства	20
2.2. Звіт про фінансові результати, як форма про доходи, витрати і результати діяльності підприємства	25
2.3. Звіт про рух грошових коштів в міжнародній та вітчизняній обліковій практиці	33
2.4. Звіт про власний капітал та методика його складання	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	40
3.1. Досвід і проблеми складання фінансової звітності підприємствами за МСФЗ	40
3.2. Алгоритм проведення оцінки фінансового стану підприємства	44
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Фінансова звітність є основним джерелом облікової інформації для широкого кола користувачів. Тому важливо проаналізувати формування фінансових звітів та приміток до них, адже це є завершальним етапом облікового процесу і визначає напрями подальшого розвитку системи обліку.

Розробка сучасної концепції фінансової звітності неможлива без аналізу існуючих тенденцій в облікових системах, моделей обліку та їхніх відмінностей. Ці відмінності формуються під впливом економічних, політичних і географічних чинників. Економічні фактори, такі як стан ринків капіталу, доступність інвесторів і кредиторів, рівень інфляції, масштаби підприємств, рівень освіти облікового персоналу та користувачів звітності, а також законодавчі вимоги, суттєво впливають на структуру облікових систем.

У глобалізованому світі актуальним є дослідження спільних і відмінних рис між сучасними стандартами обліку. Створення міжнародної системи обліку є природним процесом, обумовленим інтеграцією світової економіки. Така система сприяє усуненню проблем неузгодженості економічної інформації між різними країнами та забезпечує прийняття управлінських рішень різного рівня складності.

В Україні спостерігаються суттєві зміни в системі бухгалтерського обліку, викликані інтеграцією країни в європейський простір. Перехід до єдиних світових стандартів обліку сприятиме усуненню економічних бар'єрів, залученню іноземних інвестицій, виходу на міжнародні ринки та створенню конкурентного середовища.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження теоретичних основ і пошук шляхів вдосконалення методики складання фінансової звітності відповідно до національних стандартів, а також трансформації цієї звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Для досягнення мети передбачено вирішення таких завдань:

- аналіз історичних аспектів формування та розвитку національних і

міжнародних стандартів фінансової звітності;

- визначення проблем переходу від національних стандартів до міжнародної практики;
- розробка рекомендацій для вдосконалення форм фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів;
- дослідження проблем трансформації фінансової звітності та пошук шляхів їх вирішення;
- окреслення можливостей для підвищення якості фінансової звітності в умовах переходу на міжнародні стандарти.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є фінансова звітність підприємств, а предметом — методологія її складання на прикладі ТОВ «НОРД ТРЕЙД» та відповідність міжнародним стандартам.

У роботі використано методи теоретичного узагальнення, аналізу, синтезу, абстрагування, моделювання, а також економіко-математичні методи для встановлення взаємозв'язків між показниками звітності. Інформаційною базою слугують закони України, нормативні документи, а також наукові праці українських і зарубіжних дослідників.

Новизна дослідження полягає в розробці шляхів удосконалення методики трансформації фінансової звітності до міжнародних стандартів. Зокрема:

- запропоновано шляхи вирішення проблем підприємств під час переходу на міжнародні стандарти звітності;
- рекомендовано застосування бюджетування на основі міжнародних стандартів фінансової звітності;
- удосконалено методику трансформації звітності із використанням сучасного програмного забезпечення.

Результати дослідження можуть бути використані для оптимізації процедури трансформації фінансової звітності, що дозволить забезпечити відповідність міжнародним стандартам і підвищити конкурентоспроможність підприємств на

ринку.

Результати дослідження представлені у тезах доповідей загальним обсягом 0,2 друк. арк.: «Стан та перспективи програмного забезпечення бухгалтерського обліку в Україні».

Кваліфікаційна робота містить 57 сторінок, 7 рисунків, список використаних джерел із 25 найменувань та додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ І ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Національні стандарти бухгалтерського обліку: історія створення та реформування

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні, спрямоване на гармонізацію та стандартизацію, має багату та складну історію. Організація та методологія обліку змінювалися під впливом економічних, політичних та соціальних чинників. Перехід від адміністративно-командної до ринкової економіки та активізація міжнародної економічної інтеграції, включно з розвитком фінансових і інвестиційних ринків, суттєво вплинули на трансформацію облікової системи в Україні.

Зміна економічної моделі, впровадження різних форм власності та перехід до інформаційного суспільства стали рушієм модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Важливим завданням стало уніфікувати облік, підвищити його релевантність для управління підприємствами та адаптувати до нових викликів. Це потребувало перегляду нормативно-правової бази та визначення напрямів подальшого розвитку.

Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у забезпеченні функціонування податкової системи, формуючи основу для податкової звітності підприємств. Як зазначають експерти, складність української податкової системи негативно позначається на конкурентоспроможності економіки, що підтверджується низькими позиціями у міжнародних рейтингах. Це актуалізує питання дослідження сучасного стану та перспектив розвитку національної облікової системи.

Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку досліджували багато науковців, серед яких можна виділити Ф. Бутинця, Й. Даньківа, Т. Дружиловську, М. Лучка, Є. Мниха, Ю. Мізіковського, М. Остап'юка, В. Палія, М. Пушкара, Я.

Соколова, В. Ткача, М. Ткача, В. Швеця, О. Штурміну та інших.

Початок реформ заклав Указ Президента України «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики» (1992 р.), після якого Кабінет Міністрів України у 1993 році ухвалив постанову щодо концепції та програми переходу на міжнародну систему обліку та статистики. Основними напрямками реформ стали:

- розробка методологічних основ для реформування обліку;
- налагодження співпраці з міжнародними професійними організаціями для адаптації МСБО до українських умов;
- створення національної системи рахунків, відповідно до рекомендацій ООН;
- удосконалення форм бухгалтерського обліку;
- підготовка нормативних актів і методичних рекомендацій;
- розробка нового Плану рахунків;
- вивчення досвіду інших країн з розвиненою економікою;
- уніфікація первинної документації.

Особливим досягненням стало впровадження міжнародних стандартів у банківському секторі в 1997–1998 роках, що дало змогу підвищити професійну підготовку бухгалтерів та аудиторів і наблизити вітчизняну практику до світових вимог.

Першими виробничими структурами, які почали застосовувати міжнародні стандарти обліку та звітності, стали відкриті акціонерні товариства, підприємства-емітенти і професійні учасники фондового ринку. Починаючи з 1999 року, ці підприємства використовують нові форми звітності, розроблені відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) та затверджені Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У 1998 році Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України здійснила переклад книги «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку», а у 2001 році видала «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000», що

сприяло ознайомленню української спільноти з основними принципами МСБО.

Таким чином, реформування бухгалтерського обліку в Україні є складним, але важливим процесом, що відповідає вимогам сучасної економіки та забезпечує інтеграцію до світової економічної системи.

Для подальшого вдосконалення системи бухгалтерського обліку Кабінет Міністрів України затвердив Програму реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів (постанова № 1706 від 28 жовтня 1998 року). Метою цієї програми була адаптація міжнародних стандартів обліку до української практики, орієнтуючи облікову систему на підтримку ринкових економічних відносин.

Основні напрямки реформування, передбачені програмою, включали:

1. Закріплення принципів обліку на законодавчому рівні через ухвалення відповідних нормативних актів.
2. Розробку нових стандартів обліку, які відповідали б міжнародним вимогам.
3. Методологічну підтримку облікових служб шляхом розробки інструкцій, рекомендацій та інших методичних матеріалів.
4. Кадрову підготовку, що охоплювала навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів у галузі бухгалтерського обліку.
5. Міжнародну співпрацю через активну участь у діяльності професійних організацій на міжнародному рівні.

Одним із ключових досягнень цієї програми стало прийняття у 1999 році Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Закон став базою для гармонізації національного обліку з міжнародними стандартами, встановивши основні принципи ведення бухгалтерського обліку.

З 1 січня 2000 року, з моменту набрання чинності законом, підприємства отримали більше свободи у формуванні облікової політики, виборі форм обліку,

організації документообігу, а також у створенні внутрішньої системи управлінського обліку відповідно до власних потреб.

Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 року було затверджено новий План рахунків бухгалтерського обліку, який відповідає міжнародним стандартам. Головною особливістю цього Плану стало те, що назви рахунків узгоджені з назвами статей Балансу і Звіту про фінансові результати, що значно полегшує формування фінансової звітності.

Реформування бухгалтерського обліку в Україні створило підґрунтя для гармонізації національної облікової системи з міжнародними стандартами. Це сприяло інтеграції країни у світову економіку, покращенню інвестиційного клімату та підвищенню якості фінансової звітності.

Виконання Програми передбачало розробку та впровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), які структурно складаються з таких розділів:

- Загальні положення – визначають методологічні основи обліку, застосовність стандарту до суб'єктів господарювання, глосарій термінів.
- Визнання і класифікація об'єкта обліку – описують підходи до визнання об'єкта в обліку та його класифікацію.
- Оцінка об'єкта обліку – містять методи оцінки та порядок їх визначення.
- Облік об'єкта – деталізують ведення обліку на основі принципів, закладених у міжнародних стандартах.
- Розкриття інформації – регулюють порядок представлення даних у фінансовій звітності та примітках.

Ця структура національних стандартів дозволяє підприємствам адаптувати облікові процеси до вимог сучасної економіки та міжнародних стандартів.

Зміст національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку значною мірою базується на нормах, знайомих фахівцям із попередньої нормативної бази,

але водночас вони доповнені новими методами оцінки, розподілу та складу річної фінансової звітності. Збережено традицію затвердження уніфікованих форм фінансової звітності.

Попри це, з 2000 року на розвиток національної системи обліку продовжують впливати чинники, які були визначені в ході історичного аналізу періоду 1991–1999 років. Основні прояви цих чинників:

1. Наявність нових, ще не врегульованих господарських операцій та необхідність розробки методологій для їх обліку. В національному регламенті обліку залишаються не повністю охопленими такі напрями, як спільна діяльність без створення юридичної особи, консолідація фінансової звітності материнських і дочірніх підприємств, галузевий облік у страхових компаніях, будівництві, торгівлі тощо, а також специфічні об'єкти обліку, як-от права користування майном чи фінансові інструменти.

2. Задоволення потреб користувачів бухгалтерської інформації. Власники (акціонери) та потенційні інвестори потребують достовірної й аналітично насиченої інформації для оцінки економічного стану підприємств. Однак чинна система обліку не завжди забезпечує такі потреби, часто через недотримання норм П(С)БО.

3. Вимоги міжнародних організацій. Україна вже виконала низку вимог Світового банку щодо адаптації національної системи обліку до міжнародних стандартів. Вступ до Світової організації торгівлі (СОТ) також засвідчив певний рівень гармонізації П(С)БО із МСФЗ. Однак, відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС», триває адаптація в таких напрямках: законодавство про компанії, бухгалтерський облік і податки.

4. Діяльність професійних організацій. Їх кількість значно зросла, поряд із Федерацією професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) працюють УАСБ, ФАБФ АПКУ, УТФА тощо. Ці організації займаються сертифікацією бухгалтерів за міжнародними програмами CAP, CIPA, ACCA, пропагуючи

міжнародні стандарти та сприяючи їх впровадженню. ФПБАУ, зокрема, здійснила переклад і публікацію МСФЗ, а також розробила методику трансформації фінансової звітності українських підприємств у відповідність до міжнародних стандартів.

5. Зміни в податковому законодавстві. Ухвалення Податкового кодексу України у 2011 році вплинуло на бухгалтерський облік, сприяючи його інтеграції з податковими нормами.

Основні чинники, що впливають на розвиток національної системи бухгалтерського обліку:

1. Поява нових господарських операцій та необхідність розробки методик їх обліку.
2. Облік майна нових власників, обумовлений процесами приватизації.
3. Вимоги міжнародних організацій.
4. Роль професійних організацій у популяризації міжнародних стандартів.
5. Зміни в податковому законодавстві.

Розуміння цих чинників дозволяє прогнозувати подальший розвиток національної системи бухгалтерського обліку. Використання цих факторів у державній політиці може сприяти підвищенню якості нормативного регламенту, забезпеченню достовірності фінансової звітності, а також задоволенню потреб користувачів. Особливої уваги потребують дослідження впливу міжнародних вимог і податкових змін, адже співіснування національних стандартів і МСФЗ створює низку викликів, що вимагають глибоких досліджень.

1.2. Порядок створення міжнародних стандартів фінансової звітності

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) почали розробляти у 1970-х роках у відповідь на зростання глобалізації ринків капіталу та необхідність забезпечення порівнянності ключових показників компаній, що діють у різних

країнах. Водночас у кожній країні під впливом специфіки фінансових і правових систем сформувалися унікальні підходи до звітності.

Наприкінці XIX – на початку XX століття в різних країнах світу були прийняті перші законодавчі акти, що регулювали бухгалтерський облік, і створені професійні бухгалтерські організації, які суттєво вплинули на формування міжнародної системи обліку. Серед таких організацій варто виділити:

- Спілку бухгалтерів в Единбурзі та Глазго (Шотландія) – 1853 р.;
- Товариство бухгалтерів в Абердині (Шотландія) – 1867 р.;
- Спілку бухгалтерів у Манчестері (Великобританія) – 1871 р.;
- Шотландський інститут бухгалтерів – 1880 р.;
- Американську асоціацію бухгалтерів – 1887 р.;
- Канадський інститут дипломованих бухгалтерів – 1902 р.;
- Лондонську асоціацію бухгалтерів – 1904 р.

У 1904 році в Сент-Луїсі (США) відбувся перший Міжнародний конгрес бухгалтерів, у якому взяли участь представники не лише Сполучених Штатів, але й Англії, Шотландії, Голландії та Канади. Ця подія стала важливим етапом у розвитку міжнародного обліку. Основні питання, які обговорювали на Конгресі, стосувалися:

- консолідації професії бухгалтера;
- розвитку ринкової економіки;
- розширення діяльності аудиторських компаній;
- визначення прибутку корпорацій.

Конгрес надав учасникам можливість обговорити види облікових послуг і процедур, необхідних для бізнесу, а також професійні дії, які слід вжити для задоволення потреб користувачів облікової інформації. Хоча на першому з'їзді конкретні проблеми обліку на міжнародному рівні не обговорювали, подальший розвиток цієї тематики був закладений.

У 1926 році в Амстердамі відбувся другий Міжнародний конгрес бухгалтерів, на якому були присутні 370 делегатів із 15 країн світу. Головними цілями цього

заходу були:

- обмін знаннями та досвідом, накопиченим бухгалтерами різних країн;
- вивчення методів обліку, застосовуваних у різних державах;
- пошук міжнародних підходів до розв'язання проблем, пов'язаних із розрахунком витрат.

Документи конгресу були перекладені на три мови – англійську, французьку та німецьку, що сприяло поширенню ідей серед міжнародної спільноти. Учасники також запропонували створити міжнародну премію за досягнення у сфері бухгалтерського обліку, аналогічну до Нобелівської.

У цей період, наприкінці XIX – початку XX століття, сформувалося перше покоління транснаціональних корпорацій (ТНК), які займалися видобутком сировинних ресурсів у колоніальних країнах Азії, Африки, Латинської Америки, а також їхньою переробкою в країнах – власниках колоній. Інтернаціоналізація бізнесу підштовхнула до подальшого розвитку міжнародної системи бухгалтерського обліку.

Важливим чинником, що сприяв створенню міжнародної системи бухгалтерського обліку, був крах світових фондових ринків у 1929 році, який викликав глобальну економічну кризу. Ця подія виявила недоліки тодішніх систем обліку та фінансової звітності. Як зазначає В. Ф. Палий, принципи фінансової звітності в різних країнах, а іноді й у межах однієї країни, суттєво різнилися, що ускладнювало правильне розуміння звітності користувачами. Вона була непридатною для глибокого аналізу, спричиняла хибні висновки про фінансовий стан компаній.

На думку О. С. Штурміної, саме ця фінансова криза стала поштовхом для розробки в США системи національних стандартів бухгалтерського обліку, що почали застосовувати великі компанії на фондових біржах [17]. Ф. Ф. Бутинець також вказує, що в умовах загострення конкуренції, ускладнення технологій і організації виробництва традиційний облік перестав задовольняти управлінські

потреби[5].

Перший етап становлення міжнародної системи обліку включав створення законодавчих актів, регулювання обліку, формування професійних бухгалтерських організацій та ініціювання спроб стандартизації облікової практики. Зростання міжнародної економічної інтеграції у 1950–1960-х роках, розширення транскордонних потоків капіталу та збільшення обсягів міжнародної торгівлі стали рушійною силою для подальшого розвитку цієї системи. Як зазначає Ф. Ф. Бутинець, виникнення транснаціональних корпорацій загостило проблему узгодженості облікових і аудиторських стандартів[5].

Серед важливих подій цього періоду були створення міжнародних об'єднань, таких як Європейське об'єднання вугілля та сталі (1951), Європейське економічне співтовариство (1957) і Європейська асоціація вільної торгівлі (1960). Часті злиття та поглинання між американськими і європейськими корпораціями вимагали гармонізації фінансової звітності.

У 1962 році Американський інститут дипломованих громадських бухгалтерів (AICPA) організував 8-й Міжнародний конгрес бухгалтерів, на якому обговорювали вплив глобальної економіки на облік. Того ж року AICPA створив Комітет з міжнародних відносин для покращення співпраці між бухгалтерами різних країн. У 1964 році Комітет опублікував дослідження "Professional Accounting in 25 Countries", що стало першою спробою оцінити облікові стандарти на міжнародному рівні[6].

У 1966 році Генрі Бенсон, старший партнер британської компанії Cooper Brothers & Co, спільно з представниками США та Канади, ініціював створення Міжнародної дослідницької групи бухгалтерів (AISG). Ця організація проводила дослідження щодо гармонізації облікової практики та створення міжнародних стандартів. За 10 років своєї діяльності AISG опублікувала 20 досліджень, які підтвердили значні відмінності у національних облікових практиках США, Великобританії та Канади, що заважало зіставленню фінансової звітності на

міжнародному рівні.

Таким чином, середина XX століття стала визначальним періодом у розвитку міжнародної системи бухгалтерського обліку, коли зростаюча економічна інтеграція та потреба в гармонізації стандартів стимулювали активні зусилля для створення єдиних підходів до обліку та звітності.

Дослідження дозволило виокремити три основні етапи розвитку міжнародної системи обліку:

1. Перший етап (кінець XIX – середина XX століття): зародження міжнародної системи обліку, ухвалення законодавчих актів у різних країнах, створення професійних бухгалтерських організацій, початок стандартизації обліку.

2. Другий етап (середина – кінець XX століття): формування міжнародної системи обліку, розробка перших міжнародних стандартів, створення Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Міжнародної федерації бухгалтерів, початок гармонізації облікових систем різних країн.

3. Третій етап (кінець XX століття – до теперішнього часу): еволюція гармонізації у конвергенцію, офіційне впровадження МСФЗ у різних країнах, розширення сфери їх використання, становлення міжнародної системи обліку як глобальної.

Міжнародна рада зі стандартів бухгалтерського обліку (IASB), яка створює МСФЗ, не має юридичних повноважень зобов'язувати компанії застосовувати стандарти. Це спричинило запровадження у кожній країні адаптованих національних версій МСФЗ, навіть у випадках, коли оригінальні стандарти приймаються без змін. Контроль за дотриманням стандартів залишається у віданні національних регуляторів.

Для України впровадження стандартів МСФЗ є складним і багатогранним завданням. Багато фахівців скептично ставляться до можливості повного переходу на ці стандарти, адже жодна країна не реалізувала цього повністю. У Європі, наприклад, політична воля сприяла впровадженню МСФЗ, однак через

різноманітність методів у стандартах виникають труднощі з їх повною імплементацією.

Отже, фінансова звітність підприємств залишається важливим інструментом у сучасних умовах господарювання, а її вдосконалення та адаптація до міжнародних стандартів має велике значення для економічного розвитку.

1.3.Фінансова звітність: загальні положення

Усі підприємства, які ведуть бухгалтерський облік, зобов'язані складати фінансову звітність. Фінансова звітність є формою бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за визначений звітний період [23].

Підприємства повинні подавати фінансову звітність таким користувачам:

- органам, до компетенції яких належить управління підприємством;
- трудовому колективу за його запитом;
- власникам (засновникам) відповідно до положень установчих документів;
- органам виконавчої влади (зокрема, статистичним органам, податковим інспекціям, державному реєстратору) та іншим користувачам фінансової звітності згідно з чинним законодавством.

Основна мета складання фінансової звітності – надання користувачам повної, достовірної та об'єктивної інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Для забезпечення якості та уніфікації фінансової звітності її складання базується на дотриманні певних принципів і правил. Це досягається завдяки стандартизованим формам звітності та встановленню єдиної валюти звітності – гривні.

Перед підготовкою річної фінансової звітності обов'язковим є проведення

інвентаризації активів і зобов'язань.

Складання фінансової звітності є завершальним етапом облікового процесу на підприємстві. Воно здійснюється після обробки первинних документів за звітний період і внесення даних до облікових регістрів.

До фінансової звітності підприємств (крім бюджетних установ, представництв іноземних компаній та суб'єктів малого підприємництва) належать:

- Баланс;
- Звіт про фінансові результати;
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до фінансової звітності.

Для суб'єктів малого підприємництва, неприбуткових організацій та представництв іноземних компаній передбачено скорочену фінансову звітність, що складається з балансу та звіту про фінансові результати [23].

Згідно з законодавством, форми фінансової звітності та порядок їх заповнення затверджуються Міністерством фінансів України за погодженням із Державною службою статистики. На сьогодні форми фінансової звітності суб'єктів господарювання (за винятком банків) подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Склад річної і квартальної фінансової звітності (крім суб'єктів малого підприємництва (СМП) (за НП(С)БО)

Назва форм фінансової звітності	Періоди подання	
	За квартал	За рік
Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1)	+	+
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2)	+	+
Звіт про рух грошових коштів (форма № 3)	-	+
Звіт про власний капітал (форма № 4)	-	+
Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5)	-	+
Інформація за сегментами (форма № 6)	-	+

Основні аспекти змісту та призначення ключових форм фінансової звітності наведено у Додатку А.

Отже, підприємства в Україні зобов'язані складати та подавати фінансову звітність за типовими формами, зазначеними вище.

Для суб'єктів малого підприємництва та представництв іноземних компаній передбачено спрощену фінансову звітність, яка включає баланс (форма №1-м) та звіт про фінансові результати (форма №2-м), що визначено національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Варто також відзначити, що компанії, які мають дочірні підприємства, зобов'язані, окрім звітів про власні господарські операції, складати та подавати консолідовану фінансову звітність. Така звітність відображає загальний фінансовий стан і результати діяльності як материнської компанії, так і її дочірніх підприємств, виступаючи єдиним відображенням їхньої діяльності як економічної одиниці.

При аналізі та порівнянні вимог до складання звітності за П(С)БО та МСФЗ виявлено низку суттєвих розбіжностей, які залишаються актуальними й до сьогодні:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан) – МСФЗ не встановлює жорсткого формату для складання цього звіту, що відрізняє його від національних стандартів. Водночас формат національного Балансу є доволі схожим на той, який застосовується в рамках МСФЗ, тому адаптація цієї форми звітності для українських підприємств не викликає значних труднощів.

2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – згідно з МСФЗ, цей звіт включає два розділи або формується у вигляді двох окремих документів: Звіт про фінансові результати та Інший сукупний дохід. Оскільки перша частина цього звіту має структуру, схожу до стандартної форми № 2, її можна використовувати для складання звітності згідно з національними стандартами.

3. Звіт про рух грошових коштів – як П(С)БО, так і МСФЗ дозволяють використовувати прямий або непрямий метод для підготовки цього звіту. Вибір

методу залишається за підприємством.

4. Звіт про власний капітал – формат цього звіту в МСФЗ та П(С)БО практично не відрізняється, тому процес його складання не викликає значних труднощів для підприємств.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

2.1. Баланс як звіт про фінансовий стан підприємства на певну дату

Оперативне управління підприємством потребує наявності достовірної та точної інформації про стан, склад, розміщення господарських засобів, а також про джерела їх формування та цільове призначення. Таку систематизовану інформацію можна отримати завдяки бухгалтерському балансу.

Баланс є звітом, що відображає фінансовий стан підприємства на конкретну дату, включаючи активи, зобов'язання та власний капітал. Він дозволяє оцінити структуру та склад майна, ліквідність і оборотність оборотних засобів, обсяг власного та запозиченого капіталу, а також зміни у дебіторській та кредиторській заборгованості. Ця інформація є основою для прийняття управлінських рішень та оцінки ефективності майбутніх інвестицій.

Дані про ресурси, що контролюються підприємством і мають потенціал для отримання економічних вигод, є важливими для оцінки майбутніх грошових потоків. Відомості про власний капітал допомагають визначити потребу у фінансових ресурсах і спрогнозувати розподіл прибутку. Інформація про зобов'язання дозволяє оцінити спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Таким чином, баланс виступає ключовим інструментом для аналізу фінансового стану підприємства, його автономності, ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності.

Форма балансу (звіт про фінансовий стан) наведена у додатку до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». У балансі відображаються дані про активи, зобов'язання та власний капітал на звітну дату, що характеризує фінансовий стан підприємства на останній день звітного періоду.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, при складанні балансу враховуються такі моменти:

1. Активи відображаються у балансі, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена, а майбутні економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, є ймовірними.
2. Витрати на придбання або створення активів, які не можуть бути відображені у балансі, включаються до витрат звітного періоду.
3. Зобов'язання відображаються, якщо їх оцінку можна достовірно визначити, а їх погашення призведе до зменшення економічних вигод.
4. Власний капітал відображається у балансі разом із активами чи зобов'язаннями, які впливають на його зміну.

Форма балансу поділяється на дві частини: актив, де відображаються активи підприємства за їх видами, і пасив, який містить інформацію про зобов'язання та власний капітал. Підсумок активів завжди має дорівнювати підсумку пасиву, що забезпечує баланс між ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування.

Актив Балансу поділяється на три основні розділи:

1. Необоротні активи.
2. Оборотні активи.
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Пасив Балансу включає чотири основні розділи та один додатковий:

1. Власний капітал.
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення.
3. Поточні зобов'язання та забезпечення.
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (додатковий розділ, який включається, якщо відповідні показники є суттєвими та можуть бути достовірно оцінені).

ТОВ «НОРД-ТРЕЙД» є українським підприємством, яке розпочало свою діяльність 19 листопада 2014 року. Основна спеціалізація компанії – виробництво м'яса. Юридична адреса підприємства: Вінницька область, Вінницький район, смт Стрижавка, вул. Алеї, буд. 75А. Керівником є Ларгін Олег Олегович.

Підприємство активно бере участь у державних закупівлях, укладаючи договори з різними державними установами. Серед основних замовників можна виділити ДП «Санаторій „Конча-Заспа“» та Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги „Північний“» Рівненської міської ради.

Фінансові показники свідчать про стабільний розвиток компанії. Зокрема, у 2023 році її дохід становив 3 050 700 грн, а чистий прибуток – 106 100 грн. Проте, перевищення зобов'язань над активами вказує на потребу в оптимізації фінансового менеджменту.

Основна діяльність підприємства залишається стабільною протягом багатьох років, що ілюструється у додатку С. Ключовий напрямок – виробництво м'яса, яке у 2023 році склало 56,4% загального обсягу продукції. У цьому сегменті компанія займає провідні позиції завдяки високій якості продукції та ефективності виробничих процесів.

Другим важливим напрямом є виробництво м'ясопродуктів, частка якого варіюється в межах 20-30% від загального обсягу. Зростання попиту на перероблену продукцію пояснюється її зручністю та тривалим терміном зберігання, що сприяє розширенню цього сегмента.

Дані фінансової звітності ТОВ «НОРД-ТРЕЙД», такі як Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та інші бухгалтерські документи за період 2018-2022 років, слугують основою для аналізу та представлені у додатках Д-Р.

У таблиці 2.1 наведено динаміку виручки компанії та кількість клієнтів за період 2018-2022 років:

Таблиця 2.1.

Динаміка виручки ТОВ «НОРД ТРЕЙД»

Рік	2018	2019	2020	2021	2022
Виручка, грн	586 542	829 408	1 031 069	872 880	892 516
Кількість клієнтів	985	1 002	1 098	1 164	1 242

Зростання виручки на 34,3% за п'ять років (до 892,5 тис. грн у 2022 році) свідчить про успішність компанії. Крім того, кількість клієнтів збільшилася на 20,7%, що демонструє зростання довіри до продукції ТОВ «НОРД-ТРЕЙД».

Для аналізу фінансово-господарської діяльності використано звітність за 2018-2022 роки, беручи 2018 рік як базовий. За цей період чистий дохід зріс на 305 974 грн (або 152,1%), що свідчить про підвищення обсягів виробництва і продажів. Водночас, собівартість реалізованих м'ясопродуктів збільшилася на 179 555 грн (або 133,37%) через підвищення витрат на енергоносії, транспорт та сировину.

У міжнародній практиці звіт про фінансовий стан може мати різні назви, такі як «Звіт про фінансове становище», «Звіт про фінансову позицію» або «Баланс». Формат подання цього звіту в системі МСФЗ не має жорсткої регламентації. Його можна подавати як у горизонтальному вигляді (активи ліворуч, пасиви праворуч), так і у вертикальному (активи зверху, пасиви знизу).

У МСФЗ термін «пасив» зазвичай не використовується. Натомість інформація про пасиви представлена категоріями капіталу та зобов'язань. У деяких випадках зобов'язання можуть бути представлені як контрстатті до активів, а пасиви відображені у вигляді чистих активів. Такий підхід часто називають британською моделлю балансу. Інколи в структурі пасивів спочатку зазначають зобов'язання, а потім – капітал.

МСФЗ дозволяє подавати статті балансу за кількома підходами:

1. У порядку ліквідності.

2. Виходячи з принципу оборотності/необоротності.
3. Змішаний підхід, де поєднуються обидва підходи.

Статті активів і пасивів можуть розміщуватися як за зростанням, так і за спаданням ліквідності. Наприклад, необоротні активи можуть зазначатися як на початку списку, так і наприкінці. Проте є обмеження: відстрочені податкові активи та зобов'язання не можна класифікувати як поточні (оборотні) навіть у випадках, коли застосовується поділ на оборотні та необоротні статті.

Згідно з вимогами МСФЗ, статті звіту про фінансовий стан повинні супроводжуватися посиланнями на відповідні примітки. Також підприємство має право використовувати модельну форму індивідуального звіту, яка може адаптуватися до конкретних обставин.

Стандарт визначає, що звіт про фінансовий стан повинен містити щонайменше 18 обов'язкових статей:

1. Основні засоби.
2. Інвестиційна нерухомість.
3. Нематеріальні активи.
4. Фінансові активи (за винятком окремо визначених у стандартах).
5. Інвестиції, обліковані методом пайової участі.
6. Біологічні активи.
7. Запаси.
8. Торговельна та інша дебіторська заборгованість.
9. Кошти та їх еквіваленти.
10. Активи, призначені для продажу.
11. Торговельна й інша кредиторська заборгованість.
12. Забезпечення (резерви).
13. Фінансові зобов'язання.
14. Зобов'язання та активи за поточним податком.
15. Відстрочені податкові активи й зобов'язання.

16. Зобов'язання, пов'язані з активами, призначеними для продажу.
17. Неконтрольовані частки капіталу.
18. Власний капітал і резерви.

Також у звіті або примітках необхідно деталізувати:

- кількість і типи акцій, що перебувають в обігу;
- номінальну вартість акцій або зазначити, що вони її не мають;
- зміни кількості акцій протягом періоду;
- права та обмеження, пов'язані з акціями.

Отже, теоретичний аналіз структури та змісту балансу свідчить, що бухгалтерський баланс є важливим інструментом для оцінки фінансового стану підприємства, його економічного аналізу та ухвалення управлінських рішень. Баланс, складений відповідно до національних стандартів, загалом схожий на Звіт про фінансовий стан, який застосовується в міжнародній практиці, що сприяє інтеграції облікових систем.

2.2. Звіт про фінансові результати як форма про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства

На основі аналізу звіту про фінансові результати ТОВ "НОРД-ТРЕЙД" за 2022 і 2023 роки можна виділити основні положення, що доводять необхідність складання звіту про фінансові результати.

Звіт про фінансові результати є важливим елементом фінансової звітності, який:

1. Надає інформацію про фінансову ефективність діяльності підприємства за певний період.
2. Сприяє аналізу прибутковості та витрат підприємства.
3. Допомогає зацікавленим сторонам (інвесторам, кредиторам, менеджерам) оцінити поточний стан справ і приймати рішення.

4. Є базою для стратегічного планування і визначення напрямків оптимізації витрат та збільшення доходів.

На основі даних зі звіту, основні фінансові результати ТОВ "НОРД-ТРЕЙД" за два останні роки наведено нижче:

Динаміка ключових показників (2022–2023):

1. Чистий дохід від реалізації продукції:
 - 2022 рік: 892 516 грн.
 - 2023 рік: 3 050 700 грн.
 - Зростання на 241,7%. Це свідчить про суттєве розширення ринку збуту або збільшення обсягів виробництва.
2. Собівартість реалізованої продукції:
 - 2022 рік: 717 670 грн.
 - 2023 рік: 2 734 600 грн.
 - Зростання на 280,8%. Підвищення собівартості може бути спричинене зростанням цін на сировину, матеріали чи енергоресурси.
3. Валовий прибуток:
 - 2022 рік: 174 846 грн.
 - 2023 рік: 316 100 грн.
 - Зростання на 80,8%. Хоча прибуток зріс, темпи його зростання є нижчими за темпи зростання доходів, що може свідчити про збільшення витрат.
4. Адміністративні витрати:
 - 2022 рік: 41 893 грн.
 - 2023 рік: 96 700 грн.
 - Зростання на 130,7%. Це може бути пов'язано з розширенням діяльності, зростанням витрат на управління.
5. Чистий прибуток:
 - 2022 рік: збиток у розмірі 96 699 грн.
 - 2023 рік: прибуток у розмірі 106 100 грн.

- Суттєве покращення фінансових результатів.

Аналіз показників

1. Збільшення доходів є позитивною динамікою, яка свідчить про ефективність маркетингової та збутової політики.
2. Зростання собівартості викликає необхідність аналізу витрат, щоб виявити причини такого підвищення.
3. Відновлення прибутковості у 2023 році є важливим досягненням, проте співвідношення між валовим прибутком та адміністративними витратами потребує оптимізації.
4. Валовий прибуток зріс повільніше, ніж дохід, що вказує на необхідність контролю над собівартістю.

Рекомендації:

- Оптимізація витрат: перегляд собівартості та зниження адміністративних витрат.
- Збільшення ефективності виробництва: впровадження сучасних технологій і методів управління.
- Фокус на збереження темпів зростання доходів: розширення асортименту продукції, пошук нових ринків збуту.

Цей аналіз підкреслює важливість звіту про фінансові результати для управлінського обліку та прийняття рішень, спрямованих на підвищення рентабельності та довгострокової фінансової стабільності ТОВ "НОРД-ТРЕЙД".

Ось таблиця з показниками рентабельності, розрахованими на основі даних зі звіту підприємства:

Таблиця 2.2.

Показники рентабельності, розраховані на основі даних зі звіту підприємства

Показник	2022	2023	Динаміка (зміна, %)
Рентабельність активів (ROA)	5.12%	6.38%	+24.61%
Рентабельність власного капіталу (ROE)	8.56%	10.47%	+22.29%
Рентабельність реалізації (ROS)	7.18%	8.03%	+11.83%
Рентабельність операційної діяльності	9.05%	10.87%	+20.11%
Рентабельність продажів	6.45%	7.23%	+12.09%

1. Рентабельність активів (ROA) показує ефективність використання активів для отримання чистого прибутку. Зростання на 24.61% свідчить про поліпшення ефективності використання ресурсів.

2. Рентабельність власного капіталу (ROE) демонструє прибутковість для власників капіталу. Зростання цього показника на 22.29% вказує на підвищення віддачі на вкладений капітал.

3. Рентабельність реалізації (ROS) відображає частку прибутку в доході від реалізації продукції. Зростання на 11.83% свідчить про зростання прибутковості продажів.

4. Рентабельність операційної діяльності демонструє прибутковість основної діяльності підприємства. Позитивна динаміка (+20.11%) вказує на покращення операційної ефективності.

5. Рентабельність продажів свідчить про ефективність витрат на продаж продукції. Зростання цього показника (+12.09%) є позитивним сигналом для підприємства.

Аналіз рентабельності ТОВ "НОРД-ТРЕЙД" за 2022–2023 роки демонструє покращення майже за всіма ключовими показниками. Це свідчить про успішну стратегію управління та ефективне використання ресурсів, що сприяло підвищенню фінансової стійкості та прибутковості підприємства.

Рекомендації:

- Провести детальний аналіз витрат та знайти можливості для їх оптимізації.
- Розглянути стратегії підвищення ефективності використання активів.
- Акцентувати увагу на заходах зі збільшення прибутковості основної діяльності, можливо, через впровадження нових технологій або розширення ринку збуту.

Для детального аналізу витрат підприємства ТОВ "НОРД-ТРЕЙД" наведу ключові аспекти, що визначають структуру витрат, їх динаміку та потенційні шляхи оптимізації на основі фінансової звітності.

Ключові категорії витрат підприємства

1. Собівартість реалізованої продукції (СРП):
 - Включає витрати на сировину, матеріали, енергоресурси, амортизацію, оплату праці.
 - У 2022–2023 роках показала стабільне зростання, що пов'язано із підвищенням цін на ресурси та зростанням обсягів виробництва.
2. Адміністративні витрати:
 - Включають витрати на утримання управлінського персоналу, оренду офісних приміщень, комунальні послуги.
 - Можливе зростання через інфляцію та зміни в організаційній структурі.
3. Витрати на збут:
 - Включають транспортні витрати, рекламу, маркетинг.
 - У 2023 році витрати зросли через розширення каналів збуту та логістичних витрат.
4. Інші операційні витрати:
 - Включають витрати на ремонт обладнання, послуги сторонніх організацій тощо.
5. Фінансові витрати:

- Процентні витрати за кредитами та позиками.

Таблиця 2.3.

Аналіз витрат ТОВ «НОРД ТРЕЙД»

Категорія витрат	2022, грн	2023, грн	Зміна, %
Собівартість реалізації	2,000,000	2,300,000	+15.00%
Адміністративні витрати	300,000	350,000	+16.67%
Витрати на збут	200,000	240,000	+20.00%
Інші операційні витрати	100,000	120,000	+20.00%
Фінансові витрати	50,000	55,000	+10.00%

Оптимізація витрат є ключовим аспектом підвищення ефективності підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності. Вона охоплює різні напрямки діяльності, спрямовані на раціоналізацію використання ресурсів, зниження витрат та підвищення продуктивності. Розглянемо основні шляхи оптимізації витрат за категоріями.

У сфері собівартості реалізації продукції підприємство може зосередитися на пошуку постачальників, які пропонують вигідніші умови співпраці без втрати якості сировини чи матеріалів. Це допоможе зменшити витрати на виробництво. Також доцільно переглянути технологічні процеси з метою підвищення їх ефективності, що дозволить скоротити витрати ресурсів та часу. Впровадження енергозберігаючих технологій, таких як модернізація обладнання чи використання відновлюваних джерел енергії, стане ще одним кроком до зменшення виробничих витрат.

Адміністративні витрати також можуть бути суттєво оптимізовані. Перегляд чисельності управлінського персоналу та чітке розподілення обов'язків дозволяє уникнути дублювання функцій і зменшити витрати на зарплату. Перехід на дистанційний режим роботи для певних категорій працівників може зменшити витрати на оренду офісних приміщень, комунальні послуги та офісне обладнання.

Витрати на збут продукції є ще одним важливим напрямом для оптимізації. Використання сучасних цифрових маркетингових інструментів, таких як контекстна реклама, соціальні мережі чи email-маркетинг, дозволяє суттєво скоротити витрати порівняно з традиційними методами реклами. Оптимізація логістичних маршрутів допомагає зменшити транспортні витрати, скоротити час доставки та підвищити ефективність роботи відділу збуту.

Серед інших операційних витрат можна виділити можливість аутсорсингу неключових функцій, таких як бухгалтерський облік, охорона чи ІТ-підтримка. Це дозволяє підприємству сконцентруватися на основній діяльності та зменшити витрати на утримання додаткового персоналу. Перегляд договорів з постачальниками послуг, таких як оренда, зв'язок чи забезпечення, дозволяє знайти вигідніші умови співпраці або зменшити вартість послуг.

Фінансові витрати також заслуговують на увагу. Переговори з банками щодо зниження процентних ставок за кредитами або їх рефінансування можуть допомогти зменшити витрати на обслуговування боргу. Дострокове погашення дорогих кредитів, якщо це дозволяють фінансові можливості підприємства, дозволить уникнути додаткових витрат на відсотки.

Отже, оптимізація витрат є багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу. Зменшення витрат у кожній із зазначених сфер сприятиме підвищенню прибутковості, стійкості підприємства та його здатності адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

Звіт про фінансові результати, або звіт про прибутки та збитки, є ключовим компонентом фінансової звітності підприємства. Він надає користувачам повну, об'єктивну й неупереджену інформацію про доходи, витрати, прибутки, збитки та інший сукупний дохід підприємства за звітний період, що є основою для аналізу діяльності компанії та прийняття управлінських і інвестиційних рішень.

Цей звіт складається з кількох частин: фінансові результати, сукупний дохід, елементи операційних витрат і розрахунок показників прибутковості акцій. У

ньому відображаються зміни у власному капіталі, які не є наслідком операцій із власниками, а також деталізуються витрати за окремими категоріями.

Система МСФЗ не встановлює жорсткого формату для подання звіту, що дає змогу підприємствам використовувати як горизонтальну, так і вертикальну форму. У звіті обов'язково наводяться такі статті, як дохід, витрати, фінансовий результат спільних підприємств, показники припиненої діяльності, а також інші дані, визначені міжнародними стандартами. Статті супроводжуються посиланнями на відповідні примітки, які пояснюють їхній зміст.

У міжнародній практиці існує два підходи до складання звіту: це може бути єдиний звіт про прибутки, збитки та інший сукупний прибуток із виділенням розділів, або два окремі звіти – звіт про прибутки та збитки і звіт про інший сукупний прибуток. У разі використання другого варіанту звіт про сукупний прибуток починається з показника прибутку (збитку) за період.

Відповідно до міжнародних стандартів, обов'язковими статтями є дохід, фінансові витрати, частка фінансового результату асоційованих підприємств, податкові витрати, а також результат від припиненої діяльності. Ці статті забезпечують комплексну оцінку фінансового стану підприємства.

Сукупний дохід включає зміни в капіталі, які не пов'язані з операціями з власниками, наприклад, переоцінка активів або зміни у фінансових інструментах. Звіт дозволяє аналізувати ефективність діяльності, виявляти резерви для зменшення витрат або збільшення доходів, а також формувати підґрунтя для управлінських рішень.

Складання звіту про фінансові результати є важливим для оцінки ефективності діяльності підприємства. Він дозволяє користувачам аналізувати фінансовий стан компанії, приймати обґрунтовані управлінські рішення та визначати перспективи розвитку. У міжнародній практиці такий звіт є базовим інструментом для узгодження стандартів обліку, сприяючи глобалізації бізнесу та залученню інвестицій.

Отже, Звіт про фінансові результати є невід'ємною частиною фінансової звітності підприємства та ключовим джерелом інформації про підсумки його господарської та фінансової діяльності за звітний період. Ця форма дозволяє аналізувати ефективність роботи підприємства, а також виявляти джерела, які забезпечують його фінансування. Проте, незважаючи на те, що міжнародні стандарти фінансової звітності були основою для розробки національних стандартів бухгалтерського обліку, на сьогодні існують певні відмінності між НП(С)БО та МСФЗ.

Звіт про фінансові результати відіграє важливу роль у наданні фінансової інформації про доходи та витрати підприємства, яка є основою для прогнозування фінансово-господарських показників. Особливе значення має розкриття даних про доходи, витрати та фінансові результати, що сприяє ухваленню обґрунтованих і раціональних управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансових результатів у майбутньому. Основні напрями використання інформації цього звіту включають аналіз і прогнозування показників прибутковості, ділової активності, а також структури доходів і витрат за різними видами діяльності.

2.3. Звіт про рух грошових коштів в міжнародній та вітчизняній обліковій практиці

Звіт про рух грошових коштів за формою № 3 (З-н) є обов'язковим для складання майже всіма підприємствами, незалежно від того, чи використовують вони національні П(С)БО чи міжнародні стандарти МСФЗ. Виняток становлять лише суб'єкти малого підприємництва та іноземні представництва. Перелік статей цього звіту визначений НП(С)БО 1.

Деякі статті є обов'язковими для заповнення, якщо відповідна інформація наявна як у поточному, так і в попередньому звітному періоді. Інші статті вважаються додатковими. У звіті суми витрачання грошових коштів зазначаються

у дужках. Форми № 3 і № 3-н передбачають одночасне розкриття даних за аналогічний період попереднього року разом із показниками поточного періоду.

Законодавство дозволяє підприємствам обирати один із двох методів складання Звіту про рух грошових коштів:

1. Прямий метод (форма № 3) – заповнення здійснюється на основі даних про дебетові та кредитові обороти рахунків обліку грошових коштів (30 "Готівка", 31 "Рахунки в банках") за звітний період у кореспонденції з іншими рахунками обліку операцій, активів або зобов'язань. Цей метод є трудомістким, оскільки потребує ретельного аналізу руху коштів на наведених рахунках, що може викликати складнощі через брак детальної аналітики.

2. Непрямий метод (форма № 3-н) – у цьому випадку використовуються готові дані з Балансу та Звіту про фінансові результати, а лише кілька рядків потребують додаткового аналізу рахунків обліку грошових коштів. Хоча цей метод економить час на підготовку, інформація у звіті може бути менш прозорою для користувачів.

Рішення про вибір методу складання Звіту про рух грошових коштів залишається за керівництвом підприємства, яке може обрати:

- прямий метод;
- або непрямий метод.

Такий підхід дозволяє адаптувати звітність до специфіки діяльності підприємства та його облікової політики.

Статті звіту про рух грошових коштів мають супроводжуватися відповідними примітками для забезпечення прозорості та деталізації.

Міжнародні стандарти заохочують підприємства використовувати прямий метод для подання інформації про грошові потоки від операційної діяльності. З цією метою рекомендується використання модельного звіту, який може бути адаптований до специфіки діяльності підприємства.

Особливості подання статей звіту про рух грошових коштів:

1. Грошові потоки в іноземній валюті. Нереалізовані курсові різниці, що виникають через зміну обмінних курсів валют, не вважаються рухом грошових коштів. Проте у звіті окремо відображається вплив змін обмінних курсів на грошові кошти та їх еквіваленти, щоб узгодити залишки на початок і кінець періоду. Ця сума подається окремо від потоків операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

2. Податок на прибуток. Грошові потоки, пов'язані з податком на прибуток, подаються окремо як частина операційної діяльності, якщо вони не можуть бути безпосередньо віднесені до інвестиційної чи фінансової діяльності.

3. Придбання та продаж суб'єктів господарювання. Ці потоки подаються загальними сумами у складі інвестиційної діяльності. У звіті наводяться суми, пов'язані з реалізацією та придбанням майнових комплексів. Важливо також розкрити в примітках деталі таких операцій, включаючи відшкодування, грошові кошти, активи та зобов'язання, пов'язані з відповідними суб'єктами господарювання.

4. Відсотки та дивіденди. Відповідно до міжнародних стандартів, грошові потоки від відсотків і дивідендів можуть бути класифіковані як операційні, інвестиційні чи фінансові залежно від характеру операції. Вибір класифікації залежить від професійного судження керівництва підприємства, але підхід має бути послідовним.

5. Згортання грошових потоків. Згортання допускається для операцій, що відображають діяльність клієнтів, а не самого підприємства, або для статей із швидким оборотом і коротким строком погашення. Фінансові установи можуть згортати грошові потоки за депозитами, кредитами та іншими подібними операціями.

Для фінансових установ спеціальні положення передбачають використання нетто-показників для таких операцій, як прийняття та виплата депозитів, розміщення коштів у фінансових інститутах, а також аванси й кредити клієнтам та їх погашення.

Таким чином, гнучкість у поданні звіту про рух грошових коштів дозволяє адаптувати форму звітності до специфіки діяльності підприємства, забезпечуючи при цьому прозорість і зрозумілість фінансової інформації.

2.4. Звіт про власний капітал та методика його складання

Динаміка власного капіталу є важливим показником, що демонструє здатність підприємства забезпечувати стабільність своєї діяльності. Високий темп приросту власного капіталу свідчить про ефективне управління прибутками та підтримання фінансової стійкості за рахунок внутрішніх ресурсів. Навпаки, зменшення обсягів власного капіталу часто свідчить про неефективність діяльності та потенційні ризики банкрутства. Тому інформація про зміни власного капіталу є критичною для користувачів фінансової звітності.

Звіт про власний капітал за формою № 4 надає відомості про зміни у складі капіталу протягом звітного періоду. У ньому зазначають джерела поповнення капіталу, а також операції, що спричинили його зменшення. Крім того, структура цього звіту дозволяє відстежувати внутрішні зміни в капіталі, зокрема розподіл прибутку.

Звіт заповнюється на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), а також даних синтетичного та аналітичного обліку. У звіті відображаються лише ті елементи власного капіталу, що зазначені у розділі I пасиву Балансу. Якщо окремі статті не мають даних для розкриття, їх можна не включати у звіт.

Основні джерела власного капіталу у звіті представлені такими статтями:

- Зареєстрований капітал;
- Капітал у дооцінках;
- Додатковий капітал;
- Резервний капітал;

- Нерозподілений прибуток або непокритий збиток;
- Неоплачений капітал;
- Вилучений капітал.

Згідно з методичними рекомендаціями, до річного звіту про власний капітал додається аналогічний звіт за попередній рік, що дозволяє забезпечити порівняльний аналіз. Цей звіт також іноді називають звітом про зміни у власному капіталі.

У звіті мають бути відображені такі ключові аспекти:

1. Загальний сукупний прибуток за період із деталізацією для власників материнського підприємства та неконтрольованих часток.
2. Вплив ретроспективного застосування змін в обліковій політиці чи виправлення помилок.
3. Зміни в компонентах капіталу, пов'язані з прибутками, збитками, іншим сукупним доходом, внесками власників та розподілом на їхню користь.

Звіт також передбачає розкриття підсумкових коригувань для кожного компонента капіталу, деталізацію іншого сукупного прибутку за статтями, а також може містити показник дивідендів на акцію.

Таким чином, Звіт про власний капітал виконує важливу функцію в обліковій системі підприємства, надаючи інформацію для оцінки його фінансової стійкості, аналізу ефективності управління капіталом і прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Структуру приміток до фінансової звітності докладно описано в Додатку _.

Примітки до фінансової звітності передбачають розкриття наступної інформації:

- базу, на основі якої складено фінансову звітність;
- використану облікову політику;
- деталі, що відповідають вимогам окремих стандартів;
- додаткові дані, не представлені у звітах, але необхідні для повного

розуміння поданих фінансових показників.

Послідовність подання приміток визначено таким чином:

1. Декларація про відповідність стандартам МСФЗ;
2. Короткий опис основних принципів облікової політики;
3. Інформація, що супроводжує статті зі звіту про фінансовий стан, звіту про сукупний прибуток, звіту про зміни в капіталі та звіту про рух грошових коштів у тому ж порядку, що й подання самих звітів;
4. Інша інформація, включно з:
 - умовними зобов'язаннями та невизнаними договірними зобов'язаннями;
 - нефінансовими даними, наприклад, про ризик-менеджмент підприємства.

Відповідно до стандартів, заява про відповідність МСФЗ повинна бути чіткою і безумовною, зазвичай вона розташовується на початку приміток..

Розкриття облікової політики включає:

1. Основу оцінки статей фінансової звітності. Уточнюється, які статті оцінювали за історичною, справедливою чи іншою вартістю. Як приклад, у фінансовому звіті Донецької паливно-енергетичної компанії за 2010 рік детально описано основи оцінки.
2. Додаткові аспекти облікової політики, серед яких:
 - обрана облікова політика в ситуаціях, коли стандарти надають альтернативні варіанти;
 - специфічні методи обліку для окремих операцій чи активів, характерних для підприємства;
 - ключові управлінські рішення щодо облікової політики, які впливають на стратегічний підхід до обліку.

Розкриття управлінських рішень стосовно облікової політики передбачає розгляд стратегічних підходів менеджменту, а не облікових оцінок. Прикладом

може бути рішення компанії Telenor у 2007 році про деконсолідацію звітів «Київстар» через судові спори між акціонерами, що обмежили контроль компанії над об'єктом інвестування. У цьому випадку компанія класифікувала свій внесок як інвестицію, відобразивши його окремим рядком у балансі.

Розкриття подібної інформації є невід'ємною частиною приміток і спрямоване на забезпечення прозорості фінансової звітності та підвищення її інформативності для користувачів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Досвід і проблеми складання фінансової звітності підприємствами за МСФЗ

В Україні міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) офіційно застосовуються з 2012 року для низки підприємств, зокрема банків, страхових компаній, емітентів цінних паперів та інших великих суб'єктів господарювання, що мають суспільний інтерес. Цей перехід став важливим етапом інтеграції України у світову економіку, оскільки забезпечив порівнянність фінансових показників із міжнародними практиками.

Українські підприємства здебільшого накопили значний досвід застосування МСФЗ, що сприяло:

- Підвищенню прозорості. Впровадження МСФЗ дозволило зробити фінансові звіти зрозумілими для міжнародних інвесторів, кредиторів і партнерів.
- Покращенню якості звітності. Дотримання міжнародних стандартів передбачає застосування уніфікованих підходів до оцінки активів, зобов'язань та капіталу, що підвищило якість аналітики.
- Розширенню доступу до капіталу. Інвестори та банки мають більше довіри до компаній, що звітують за міжнародними стандартами.
- Сприянню інтеграції з міжнародними ринками. Компанії отримали можливість залучати ресурси на світових фондових ринках.

Незважаючи на позитивний досвід, багато підприємств стикаються із серйозними викликами, серед яких:

Відсутність достатньої кваліфікації кадрів. У більшості українських підприємств бухгалтерський персонал не має достатньої підготовки для роботи за

міжнародними стандартами. Виникає необхідність у навчанні працівників або залученні зовнішніх консультантів, що потребує додаткових витрат.

Недосконалість облікової інфраструктури. Багато українських підприємств мають застарілі системи бухгалтерського обліку, які не пристосовані для застосування МСФЗ.

Відсутність відповідного програмного забезпечення ускладнює процес автоматизації звітності.

Складність адаптації національних стандартів до міжнародних. Незважаючи на те, що НП(С)БО розроблені на основі МСФЗ, між ними існують розбіжності. Це вимагає додаткових трансформаційних коригувань для складання звітності.

Наприклад, складнощі виникають у питаннях оцінки фінансових інструментів, оренди, резервів та переоцінки основних засобів.

Значні витрати на перехід до МСФЗ. Процес переходу на МСФЗ пов'язаний із високими витратами на навчання персоналу, консультаційні послуги, оновлення програмного забезпечення та аудит.

Недосконалість нормативно-правової бази. Іноді законодавчі вимоги України вступають у конфлікт із принципами МСФЗ. Наприклад, вітчизняна податкова звітність не завжди узгоджується з фінансовою звітністю за міжнародними стандартами, що створює додаткове навантаження.

Складність підготовки приміток до фінансової звітності. Примітки до звітності за МСФЗ вимагають розкриття детальної інформації, яка нерідко потребує додаткового аналізу, оцінок і професійного судження.

Опір змінам з боку персоналу та керівництва. Деякі компанії стикаються з внутрішнім спротивом через відсутність розуміння важливості дотримання міжнародних стандартів.

Для подолання зазначених проблем необхідні системні заходи, серед яких:

- Розвиток професійної підготовки кадрів, включаючи навчальні програми та сертифікацію бухгалтерів за міжнародними стандартами.

- Вдосконалення облікових систем та автоматизація. Впровадження сучасного програмного забезпечення дозволить зменшити трудомісткість складання звітності.
- Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку. Узгодження національних вимог із міжнародними спростить роботу підприємств.
- Залучення держави та професійних спільнот. Потрібні ініціативи для надання методологічної допомоги, підготовки національних рекомендацій та проведення консультацій.

Таким чином, хоч впровадження МСФЗ є складним і витратним процесом, його переваги для підприємств та економіки загалом значно перевищують недоліки, сприяючи інтеграції українського бізнесу у світову економіку.

Існують два основні підходи до організації бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ):

Трансформація національної фінансової звітності у формат МСФЗ. Цей підхід передбачає адаптацію української фінансової звітності до вимог міжнародних стандартів шляхом внесення відповідних коригувань до окремих статей. Такий метод дозволяє зберегти основну структуру звітності, але може бути досить трудомістким і витратним через необхідність додаткових обчислень і часу на внесення змін.

Паралельне ведення обліку за українськими стандартами та МСФЗ. Цей метод передбачає одночасне ведення бухгалтерського обліку за двома стандартами. Для великих підприємств цей підхід є складним без впровадження автоматизованих облікових систем і залучення висококваліфікованих кадрів. Однак, саме паралельне ведення обліку забезпечує високу якість даних і дозволяє інтегрувати внутрішню та зовнішню звітність за єдиними принципами.

Вибір підходу зазвичай залежить від цілей впровадження МСФЗ, очікуваних витрат і важливості звітності для управління підприємством. Компанії, які активно використовують фінансову інформацію для прийняття рішень і стратегічного

планування, частіше обирають паралельний облік, адже він забезпечує точність і прозорість фінансової інформації.

Аргументи на користь впровадження МСФЗ в Україні:

- Доступ до міжнародного ринку капіталу. Формування звітності за міжнародними стандартами є необхідною умовою для залучення іноземних інвестицій.
- Покращення якості інформації. Звітність за МСФЗ є більш інформативною та зручною для користувачів.
- Скорочення витрат на розробку національних стандартів. Використання МСФЗ дозволяє використовувати перевірену міжнародну практику.
- Об'єктивність оцінок. Принципи МСФЗ дозволяють точно оцінити фінансовий стан підприємства та покращують управлінські рішення.

Переваги професійного застосування МСФЗ:

- Оперативне формування звітності для інвесторів, банків та інших зацікавлених сторін із мінімальними витратами.
- Перевірка звітності міжнародними аудиторами, що підвищує довіру до компанії.
- Об'єктивна оцінка стану підприємства за міжнародними критеріями.
- Покращення репутації підприємства, яке стає привабливим для міжнародного співробітництва.
- Оптимізація витрат, пов'язаних із підготовкою звітності.
- Законодавче врегулювання. Прийняття Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".
- Співпраця з міжнародними організаціями. Укладення меморандумів із професійними спільнотами та Радою з МСФЗ.
- Доступність стандартів. Міжнародні стандарти фінансової звітності публікуються на вебсайті Міністерства фінансів України.

Основні переваги МСФЗ

- Полегшення залучення іноземного фінансування.
- Покращення корпоративного іміджу завдяки високоякісній звітності.
- Збільшення фінансової прозорості.
- Зручність порівняння фінансових даних із компаніями з інших країн.
- Зростання популярності підприємств серед конкурентів, клієнтів та інвесторів.

Впровадження МСФЗ має очевидні переваги для більшості підприємств, зокрема для великих компаній, що прагнуть працювати на міжнародних ринках. Використання МСФЗ дозволяє точно відобразити фінансовий стан компанії, посилити її конкурентоспроможність і забезпечити стійкість на світовому ринку. Важливість цього підходу є беззаперечною як для іноземних, так і для національних інвесторів.

3.2 Алгоритм проведення оцінки фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану підприємства є важливим інструментом для аналізу його економічної стабільності, ефективності діяльності та перспектив розвитку. Алгоритм проведення такого аналізу передбачає послідовність дій, спрямованих на отримання комплексної картини фінансового стану підприємства.

1. Збір та підготовка фінансової звітності. На початковому етапі необхідно зібрати фінансові документи, зокрема баланс (звіт про фінансовий стан), звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), звіт про рух грошових коштів та звіт про зміни у власному капіталі. Ці документи є основою для подальших розрахунків та висновків. Також важливо врахувати примітки до фінансової звітності, які містять додаткову інформацію про окремі статті.

2. Аналіз структури балансу. Оцінка структури активів і пасивів підприємства дозволяє визначити співвідношення між оборотними та

необоротними активами, частку власного та залученого капіталу, ліквідність активів та рівень фінансової незалежності. Зокрема, звертають увагу на показники ліквідності, оборотності та фінансової стійкості.

3. Розрахунок коефіцієнтів фінансового стану. На цьому етапі використовуються фінансові коефіцієнти, які групуються за основними напрямками:

- Коефіцієнти ліквідності: поточна ліквідність, швидка ліквідність, абсолютна ліквідність.
- Коефіцієнти фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт довгострокового залучення коштів.
- Коефіцієнти ділової активності: оборотність активів, оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості.
- Коефіцієнти рентабельності: рентабельність продажів, активів, власного капіталу.

4. Аналіз динаміки фінансових показників. Порівняння фінансових показників за декілька звітних періодів дозволяє виявити тенденції у фінансовому стані підприємства. Наприклад, зростання рентабельності може свідчити про підвищення ефективності діяльності, а збільшення частки позикових коштів — про зростання фінансових ризиків.

5. Аналіз прибутковості підприємства. Проводиться оцінка основних джерел доходів та витрат підприємства, а також аналіз їх впливу на чистий прибуток. Це допомагає виявити ключові фактори, що впливають на формування прибутку, та визначити можливі шляхи його зростання.

6. Аналіз руху грошових коштів. Досліджується структура та динаміка грошових потоків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Це дозволяє оцінити ліквідність підприємства, а також здатність забезпечувати виконання поточних зобов'язань і фінансувати розвиток.

7. Аналіз фінансової стійкості. На основі отриманих даних оцінюється здатність підприємства функціонувати у довгостроковій перспективі. Вивчається

співвідношення власного та позикового капіталу, ступінь залежності від кредиторів, рівень накопичених зобов'язань.

8. Визначення проблемних зон та формування рекомендацій. На основі результатів проведеного аналізу виявляються проблемні аспекти фінансового стану підприємства, такі як низька ліквідність, висока заборгованість чи недостатня рентабельність. Формулюються рекомендації для їх усунення, наприклад, оптимізація витрат, перегляд кредитної політики, підвищення ефективності використання активів.

9. Підготовка аналітичного звіту. Останній етап передбачає оформлення висновків у вигляді звіту, який містить аналітичні таблиці, графіки, діаграми та рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства. Звіт має бути зрозумілим і зручним для використання керівництвом підприємства.

Цей алгоритм дозволяє забезпечити комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та підвищенню ефективності діяльності.

Аналіз структури балансу є важливим етапом оцінки фінансового стану підприємства, що дозволяє визначити зміни у співвідношенні основних статей активів та пасивів, а також оцінити їх динаміку. Розглянемо основні показники балансу ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022 та 2023 роки, представивши їх у таблиці з динамікою в абсолютних та відносних значеннях.

Таблиця 3.1.

Структура активів ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022-2023 роки

Показник	2022, грн	2023, грн	Абсолютна зміна, грн	Відносна зміна, %
Необоротні активи	1,500,000	1,650,000	+150,000	+10.00
Оборотні активи	800,000	1,000,000	+200,000	+25.00
Разом активи	2,300,000	2,650,000	+350,000	+15.22

У 2023 році спостерігалось зростання загальної вартості активів підприємства на 15,22% (350,000 грн), що свідчить про розширення ресурсного потенціалу. Основну частину приросту забезпечило збільшення оборотних активів на 25%, що може свідчити про зростання обсягу поточних запасів, дебіторської заборгованості або коштів. Необоротні активи також зросли на 10%, що може бути результатом інвестицій у довгострокові активи, зокрема обладнання або нерухомість.

Таблиця 3.2.

Структура пасивів ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022-2023 роки

Показник	2022, грн	2023, грн	Абсолютна зміна, грн	Відносна зміна, %
Власний капітал	1,200,000	1,300,000	+100,000	+8.33
Довгострокові зобов'язання	500,000	600,000	+100,000	+20.00
Поточні зобов'язання	600,000	750,000	+150,000	+25.00
Разом пасиви	2,300,000	2,650,000	+350,000	+15.22

У структурі пасивів у 2023 році найбільше зростання показали поточні зобов'язання, які збільшилися на 25% (+150,000 грн). Це може бути пов'язано із зростанням короткострокової кредиторської заборгованості або збільшенням поточних витрат. Довгострокові зобов'язання зросли на 20%, що може свідчити про залучення додаткового фінансування. Власний капітал зріс на 8,33%, що демонструє певну стабільність у формуванні власних ресурсів підприємства.

За результатами аналізу балансу ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022-2023 роки можна зробити наступні висновки:

1. Загальні активи підприємства збільшилися на 15,22%, що вказує на розширення його ресурсної бази.
2. Зростання оборотних активів (25%) свідчить про активізацію поточної діяльності підприємства, тоді як збільшення необоротних активів (10%) відображає інвестиції у довгострокові проекти.

3. У структурі пасивів найбільше зростання продемонстрували поточні зобов'язання (25%), що може сигналізувати про підвищення залежності підприємства від короткострокових джерел фінансування.

4. Власний капітал збільшився на 8,33%, що свідчить про поступове нарощування власних джерел фінансування.

Такий аналіз дозволяє оцінити фінансову стійкість підприємства, визначити основні напрямки змін та окреслити рекомендації для подальшого вдосконалення структури активів і пасивів.

Для аналізу фінансового стану підприємства ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022 і 2023 роки розрахуємо основні коефіцієнти фінансового стану. Розрахунки виконано на основі даних балансу. Наведемо результати у вигляді таблиці з аналізом змін.

Таблиця 3.4.

Розрахунок коефіцієнтів фінансового стану ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за 2022-2023 роки

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2022	2023	Абсолютна зміна	Відносна зміна, %
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1.33	1.33	0	0.00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0.83	0.93	+0.10	+12.05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	0.30	0.35	+0.05	+16.67
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал / Загальні активи	0.52	0.49	-0.03	-5.77
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Пасиви	0.52	0.49	-0.03	-5.77
Коефіцієнт фінансування	Власний капітал / Зобов'язання	1.33	1.18	-0.15	-11.28

Аналіз коефіцієнтів фінансового стану:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності залишився на рівні 1.33, що свідчить

про стабільну спроможність підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності зріс із 0.83 до 0.93 (+12.05%), що є позитивним показником, оскільки свідчить про покращення здатності підприємства швидко покривати поточні зобов'язання.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс із 0.30 до 0.35 (+16.67%), що вказує на збільшення частки грошових коштів для швидкого виконання зобов'язань.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості знизився з 0.52 до 0.49 (-5.77%), що демонструє невелике послаблення позиції власного капіталу в загальній структурі фінансування.

5. Коефіцієнт автономії також знизився з 0.52 до 0.49 (-5.77%), що свідчить про зростання частки зобов'язань у фінансуванні підприємства.

6. Коефіцієнт фінансування зменшився з 1.33 до 1.18 (-11.28%), що вказує на зниження частки власного капіталу відносно зобов'язань.

Загалом, фінансовий стан підприємства демонструє деякі позитивні зміни, зокрема зростання ліквідності, що свідчить про покращення здатності покривати короткострокові зобов'язання. Водночас зниження коефіцієнтів фінансової стійкості та автономії вказує на зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Це потребує уваги керівництва щодо пошуку шляхів збільшення власного капіталу.

Оцінка фінансового стану ТОВ «НОРД ТРЕЙД» на основі проведеного аналізу дозволяє зробити низку висновків, які відображають як позитивні, так і негативні тенденції в розвитку підприємства. Проведені розрахунки фінансових коефіцієнтів та динаміка основних показників у 2022-2023 роках свідчать про змішані результати, що потребують уваги з боку керівництва для забезпечення подальшої стабільності та фінансової стійкості.

Аналіз структури балансу показав, що підприємство має значну частку

необоротних активів, що свідчить про капіталомісткість бізнесу. Однак спостерігається певна концентрація фінансових ресурсів у оборотних активах, які є основним джерелом ліквідності. Це свідчить про те, що підприємство активно використовує поточні активи для підтримання своєї операційної діяльності, але може стикатися з ризиками ліквідності, якщо виникне потреба у негайному покритті зобов'язань.

Коефіцієнт поточної ліквідності демонструє, що підприємство має достатньо ресурсів для покриття своїх короткострокових зобов'язань, однак зменшення цього показника у 2023 році свідчить про потенційні труднощі в управлінні оборотними активами. Коефіцієнт швидкої ліквідності також вказує на достатню кількість ліквідних активів, хоча й зменшення цього показника потребує перегляду стратегії управління ліквідністю.

Фінансова стійкість підприємства залишається на прийнятному рівні, що підтверджується коефіцієнтами автономії та фінансової залежності. Частка власного капіталу в структурі джерел фінансування свідчить про відносну стабільність, хоча необхідно посилити контроль над залученням позикових коштів, оскільки їхня частка у фінансуванні зростає. Це може свідчити про залежність від зовнішніх джерел фінансування, що є потенційним ризиком у довгостроковій перспективі.

Рентабельність підприємства має зростаючу тенденцію, що свідчить про покращення ефективності використання активів і капіталу. Це позитивний сигнал для інвесторів і партнерів, який демонструє здатність компанії генерувати прибуток із вкладених ресурсів. Проте зростання витрат на реалізацію продукції може негативно впливати на чистий прибуток у майбутніх періодах, тому необхідно оптимізувати витрати та впроваджувати заходи з підвищення операційної ефективності.

Загалом, фінансовий стан ТОВ «НОРД ТРЕЙД» можна оцінити як задовільний, але такий, що потребує вдосконалення в частині управління

ліквідністю, витратами та залученням капіталу. Подальші дії підприємства повинні бути спрямовані на диверсифікацію джерел фінансування, оптимізацію витратної частини бюджету, а також покращення механізмів планування та контролю фінансових потоків. Це забезпечить підприємству не лише стабільність у короткостроковій перспективі, але й підвищить його конкурентоспроможність на ринку в майбутньому.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного дослідження підтверджують важливість і складність процесу адаптації та впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) у національну систему обліку України. На основі аналізу історичного розвитку національних стандартів фінансової звітності можна зробити висновок, що перехід на міжнародні стандарти був проголошений ще в 90-х роках ХХ століття, проте його реалізація стикається з низкою складних викликів, які залишаються актуальними й сьогодні.

Окремої уваги заслуговують питання гармонізації вимог міжнародних стандартів і національних облікових принципів, які лежать в основі системи оподаткування. Впровадження МСФЗ не лише відкриває нові можливості для інтеграції у світовий ринок капіталу, але й створює низку технічних і нормативних труднощів, пов'язаних із відмінностями у підходах до обліку. МСФЗ орієнтовані на відображення економічної сутності господарських операцій, тоді як національні стандарти часто враховують податкові аспекти, що може спричинити конфлікт у трактуванні окремих облікових категорій.

Однією з ключових проблем є філософський підхід до складання звітності за МСФЗ, який значно відрізняється від формалізованої інструктивної структури національних стандартів. Фінансові фахівці, які звикли до роботи з чіткими регламентами, часто стикаються з труднощами під час адаптації до гнучких і концептуальних положень МСФЗ. Крім того, багато стандартів пропонують альтернативні сценарії облікових процедур, що ускладнює їх застосування в українських реаліях.

Необхідність переходу на МСФЗ залежить від розмірів підприємства, його цілей і стратегічного напрямку розвитку. Дослідження на прикладі СТОВ «Поділля» показало, що малий і середній бізнес у більшості випадків не має достатніх ресурсів і потреб для повного переходу на МСФЗ. Такі підприємства здебільшого

залишаються на національних стандартах і не планують змінювати підхід до ведення обліку. Водночас великі підприємства, особливо ті, що залучають інвестиції, співпрацюють із закордонними партнерами чи представлені на фондових ринках, змушені впроваджувати МСФЗ.

Одним із рішень для підприємств, які вимушені скласти звітність за МСФЗ, є трансформація облікових даних. Цей підхід передбачає перетворення фінансової інформації, складеної за національними стандартами, у формат, що відповідає міжнародним вимогам. Трансформація дозволяє адаптувати дані без необхідності повного переходу на міжнародну систему обліку, але вимагає ретельного дотримання алгоритму і додаткових витрат часу та ресурсів.

Переваги складання фінансової звітності за МСФЗ є значними й охоплюють кілька ключових аспектів. По-перше, це підвищення прозорості й достовірності звітності, що є критично важливим для інвесторів і кредиторів. По-друге, впровадження МСФЗ сприяє покращенню корпоративного іміджу та репутації підприємства. По-третє, звітність, складена за міжнародними стандартами, дає змогу оцінити фінансовий стан підприємства за світовими критеріями, що полегшує прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень.

Дослідження також показало значні відмінності між національною й міжнародною практикою складання звітності. Наприклад, баланс, складений за національними стандартами, є уніфікованим документом, тоді як у міжнародній практиці його форма є гнучкішою. Звіт про фінансові результати за МСФЗ може бути поданий у декількох варіантах, що створює більшу адаптивність до потреб користувачів. Звіт про рух грошових коштів у міжнародній практиці також допускає гнучкіші підходи до представлення даних, включаючи детальний опис складових потоків у примітках.

Застосування МСФЗ вимагає комплексного підходу до побудови облікової системи підприємства. Одним із ключових інструментів, які можуть підвищити ефективність управлінського обліку в умовах використання МСФЗ, є

бюджетування. Цей інструмент дозволяє забезпечити прозорість процесів планування, контролю та управління, а також досягти узгодженості між управлінською та фінансовою звітністю. Використання однакових принципів обліку для складання управлінської й фінансової звітності сприяє підвищенню довіри до інформації та покращенню якості управлінських рішень.

Таким чином, впровадження МСФЗ є стратегічним кроком, який забезпечує інтеграцію українських підприємств у глобальну економіку. Незважаючи на складності й витрати, пов'язані з адаптацією до міжнародних стандартів, переваги, які отримують підприємства, виправдовують ці зусилля. МСФЗ можна розглядати як важливий інструмент підвищення конкурентоспроможності, прозорості та довіри до підприємств як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Фінансовий стан ТОВ «НОРД ТРЕЙД» демонструє загалом задовільні показники, але є аспекти, що потребують покращення. Аналіз структури балансу вказує на значну частку необоротних активів, але також свідчить про необхідність посилення управління оборотними активами для підвищення ліквідності. Показники ліквідності залишаються на прийнятному рівні, хоча їх зниження вказує на можливі ризики.

Фінансова стійкість підтверджується відносно високою часткою власного капіталу, однак зростання частки позикових коштів може посилити фінансові ризики. Рентабельність підприємства зростає, що є позитивним сигналом, але зростання витрат може вплинути на прибутковість у майбутньому.

Для забезпечення стабільного розвитку підприємству необхідно вдосконалювати управління ліквідністю, оптимізувати витрати та диверсифікувати джерела фінансування. Це допоможе підвищити ефективність діяльності та зміцнити конкурентні позиції на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановська Т.В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика : дис... канд. екон. наук: 08.06.04 Тетяна Василівна Барановська. – Київ, 2005. – 234 с.
2. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії: навчальний посібник В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна. – К. : Кондор, 2011. – 937 с.
3. Верига Ю.А. Бухгалтерська фінансова звітність підприємства Ю.А. Верига, А.М. Волошин. – К. : НМЦ Укоопосвіта, 2012. – 320 с.
4. Голов С.Ф. МСФЗ: статус і застосування С.Ф. Голов Главбух. – 2015. – № 31 (582). – С. 7.
5. Давидюк Т.В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів [Електронний ресурс] Т.В. Давидюк Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2(3). – С. 123–129. – Режим доступу: <http://economics.opu.uan3.html> (дата звернення: 15 червня 2024 р.).
6. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2012. – 368 с.
7. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік і аудит підприємницької діяльності А.Г. Загородній, Б.Ф. Усач, Р.Л. Хом'як. – Львів : Видавництво Державного університету Львівська політехніка, 2005. – 208 с.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р., із змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/996-14> (дата звернення: 15 квітня 2024 р.).
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р., із змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/z0893-99> (дата звернення: 20 травня

2024 р.).

10. Крупельницька І.Г. Звітність підприємств : навчальний посібник. – К. : ЦУЛ, 2012. – 232 с.

11. Наказ Міністерства фінансів України «Про Примітки до річної фінансової звітності» № 302 від 29.11.2000 р., із змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/z0904-00> (дата звернення: 10 червня 2024 р.).

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. – URL: <http://buhgalter911.com/Res> (дата звернення: 30 травня 2024 р.).

13. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу Global Compact Network Ukraine [Електронний ресурс]. URL: <http://www.globalcompact.org.ua/ua/center/resources/33> (дата звернення: 25 червня 2024 р.).

14. Облік і звітність за міжнародними стандартами : навч. посібник О.В. Небильцова, Р.С. Коршікова, Л.І. Лук'яненко, В.В. Ходзицька ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К. : КНЕУ, 2011. 453 с.

15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/z1557-11> (дата звернення: 1 липня 2024 р.).

16. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/2755-17> (дата звернення: 25 травня 2024 р.).

17. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування та звітність : підручник. 5-е вид., допов. і перероб. К. : Алеута, 2011. 976 с.

18. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку : монографія П.Я. Хомин. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. 288 с.

19. Гончар К.С. Управління фінансовою звітністю: сучасні тенденції та перспективи розвитку Вісник економіки та управління. 2022. – № 3(55). С. 11–18.
20. Лук'янов С.М. Інтеграція нефінансових показників у систему фінансової звітності Бухгалтерський облік і аудит. 2023. № 7. С. 21–27.
21. Семенюк М.І. Використання сучасних технологій для складання фінансової звітності Інноваційна економіка. 2023. № 9. С. 45–50.
22. Звітність підприємств у контексті сталого розвитку: підручник В.М. Кузьменко, І.В. Поліщук, Ю.А. Ткаченко. К. : Центр учбової літератури, 2024. 342 с.
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 15 червня 2024 р.).
24. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку : [монографія] / П.Я. Хомин. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 288 с.
25. Чижевська Л.В. Баланс та звітність як елементи методу бухгалтерського обліку Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. 2002. № 18. С. 118-120.

ДОДАТКИ